

HOLLÓ
VAS&FÜLÖP
ÜGYVÉDI TÁRSULÁS

Szerzői jog

A

mai kort a digitalizáció korának is nevezik. Nap mint nap szerzői művek tömegével találkozunk a televízión, rádión és interneten keresztül. Gyakran nem is tudatosul

a fogyasztókban, hogy mi minden minősül szerzői alkotásnak és, hogy ezek használata, „fogyasztása” esetén milyen szabályokat kell tiszteletben tartani.

Irodánk a szerzői jog területén csaknem két évtizede tevékenykedik; költőket és írókat, zeneszerzőket, zeneszolgáltatókat, színházakat, szoftverírókat, könyvkiadókat egyaránt képviselünk. Az eltelt idő alatt számos kérdés merült fel, sok közülük szinte minden ügyfelünk részéről elhangzott. Hasznosnak találtuk ezért, hogy jelen kiadványunkban röviden összefoglaljuk mindazt, ami tapasztalatunk szerint a szerzői joggal kapcsolatban általános érdeklődésre tarthat számot.

Mi a szerzői jog?

A szerzői jog az irodalom, a tudomány és a művészet területén létrehozott művek számára biztosított jogi védelem céljára szolgáló jogszabályi háttér egésze.

Mi minősül „műnek”?

A művé válás két feltétele

Ahhoz, hogy valami szerzői műnek minősüljön, két feltétel együttes jelenléte szükséges. Egyrészt az adott alkotásnak az irodalom, a tudomány vagy a művészet területéhez kell tartoznia, másrészt pedig egyéni, eredeti jelleggel kell rendelkeznie.

Az irodalom, tudomány és művészet területére tartozó alkotások

A szerzői jogi törvény ennek példálózó felsorolását adja meg ekként:

- az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,
- a nyilvánosan tartott beszéd,
- a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is,
- a színmű, a zenés színmű, a táncjáték és a némajáték,
- a zenemű, szöveggel vagy anélkül,
- a rádió- és a televíziójáték,

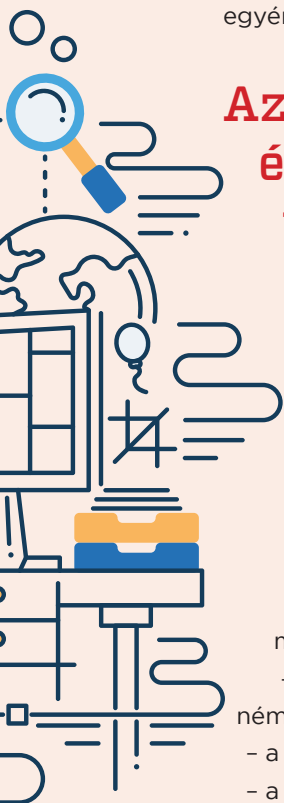
- a filmalkotás és más audiovizuális mű,
- a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyvmás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve,
- a fotóművészeti alkotás,
- a térképmű és más térképészeti alkotás,
- az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve,
- a műszaki létesítmény terve,
- az iparművészeti alkotás és annak terve,
- a jelmez, a díszlet és azok terve,
- az ipari tervezőművészeti alkotás,
- a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis.

A digitalizációnak köszönhetően a felsorolásban található műveken túl számos új műtípus is megjelenik napjainkban, amelyek szintén tekinthetők szerzői műnek, ilyen pl. a lézer-show.

Az egyéni, eredeti jelleg

Az egyéni, eredeti jelleg azt jelenti, hogy a szerző maga alkotta a művét, vagyis azt egyrészt nem másolta, másrészt pedig egyértelműen vannak olyan elemei, amelyek megkülönböztetik a többi, hasonló gondolon alapuló alkotástól. Gondoljunk csak a milliónyi szerelmes versre, amelyek témája, gondolata azonos ugyan, mégis mindegyik teljesen más.

Az egyéni, eredeti jelleg fennállása ugyanakkor nem függ mennyiségi, minőségi vagy esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől, mivel a szerzői jogi védelmet nem lehet teljesen szubjektív fogalmak alá rendelve védeni, szükség van minimális objektív jellegű védelemre is.

„A szerzői mű önkéntes nyilvántartásba vétele előre rendezheti a mű megalkotásának elsőbbségére vonatkozó jogvitákat.”

A szerzői jogi védelem szempontjából ezért nincs jelentősége annak, hogy különleges kreativitás vagy művészi színvonal jellemzi-e az alkotást. A Nobel-díjas író könyve ugyanúgy védett, mint a szomszéd által írt olvashatatlan „giccs”, vagy egy híres festmény ugyanúgy, mint egy gyermekrajz. Még a mű teljes mértékű befejezettségére sincs szükség a védelemhez.

Nézzük meg részleteiben, hogy mit is jelent pontosan az „egyéni, eredeti jelleg”.

Az **„egyéni jelleg”** fennállásához elengedhetetlen, hogy legalább minimális tere legyen az alkotónak a különböző megoldások közötti választásra, azaz az alkotás folyamatát a körülmények vagy az alkalmazott eszközök ne határozzák meg, határolják be teljes mértékben. Pl. egy író egy szépirodalmi regényt teljes szabadsággal alkothat meg, míg egy technikai eszköz vagy gyógyszer használati útmutatóját író szakember már közel sem rendelkezik ekkora alkotói térrel és szabadsággal.

Az **„eredeti jelleg”** alatt a gyakorlat azt érti, hogy az alkotás több, mint egy már meglévő mű szolgálai másolata. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szerint *„/az/ eredeti jelleg megállapításához elengedhetetlen, hogy az adott körülmények között lehetőség legyen többféle kifejezési módra, ezek közül a szerző egyéni módon választhassa és válassza ki a kifejezési módok egyikét vagy másikat. Az eredetiség az alkotás önállóságát, azaz az általa okozott benyomás megismételhetetlenségét fejezi ki.”* (SZJSZT 24/2013.)

A szerzői jogi védelem keletkezése és tartama

A szerzői jogi védelem automatikusan, a mű létrejöttével keletkezik, a védelem igényléséhez nincs szükség előzetes nyilvántartásba vételre. Lehetőség van azonban a későbbi jogviták megelőzése érdekében csekély díjazás ellenében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalától kérni a mű önkéntes nyilvántartásba vételét, ami bizonyítási könnyebbséget jelent adott esetben (kinek a műve született előbb). A hozzánk forduló szerzők esetében ezt a „levédetést” általában java-

*„Az előadóművészek
közös jogkezelő
szervezete
Magyarországon
az EJI, míg a
hangfelvétel-kiadóké
a MAHASZ.”*

solni szoktuk, és bizony, számos esetben óvott már meg szerzőket hosszas pereskedéstől ez az egyszerű lépés.

A védelem a szerző életében és halálától számított hetven éven át illeti meg a művet. A közös művek esetében a védelmi idő számításának kezdő időpontja az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év január 1-je, míg az együttesen létrehozott művek esetében az első nyilvánosságra hozatalt követő év január 1-je.

Szomszédos jogi teljesítmények

A szerzői műveken túl a szerzői joggal szomszédos teljesítményeket is védi a jog. Az előadóművészek (pl. színészek, zenészek, cirkuszi akrobaták), a hangfelvétel-előállítók, a film-készítők, a rádió és televízió szervezetek teljesítményei élvezik ezt a védelmet. Tehát egy énekes zenemű (pl. popdal) esetében jogi védelemre a zene szerzője, az énekes és a hangfelvétel előállítója is jogosult lesz, persze mindegyikük esetében eltér annak módja, tartama, jellege.

Ki a mű szerzője?

AZ ALKOTÓ

Az a természetes személy, aki a művet megalkotta, vagyis akinek a tevékenysége következtében keletkezett a mű. Ha többen alkotnak meg egy művet, akkor több szerzős műről beszélünk és ilyenkor mindegyik szerzőt megilleti a szerzői jog.

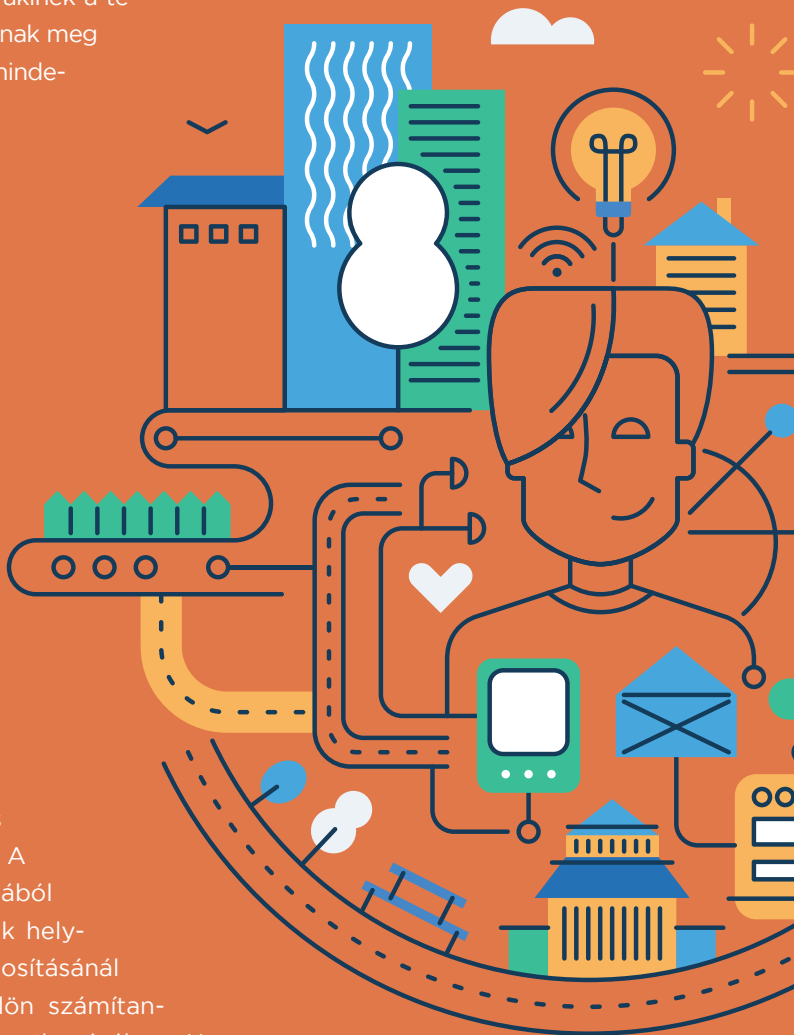
SZERZŐTÁRS, TÁRSSZERZŐ

Közösen alkotott művek esetében beszélhetünk szerzőtársi (ha a mű részei nem használhatók fel önállóan, pl. egy közös vers), illetve társszerzői (ha a közös mű önálló részei külön-külön is felhasználhatóak, pl. egy opera és librettója) viszonyról.

A szerzőtársak jogai és kötelezettségei jelentősen eltérnek a társszerzőkétől. Az Sztj. 5. § (1) bekezdése alapján a szerzőtársak – amennyiben eltérően nem állapodtak meg – egyenlő arányban rendelkeznek a szerzői joggal. A közös mű hasznosításához valamennyi szerzőtárs hozzájárulását ki kell kérnie a felhasználónak. A szerzői jog megsértése ellen azonban a szerzőtársak önállóan, tehát egymástól függetlenül is felléphetnek.

A társszerző csak az általa készített műrészert érintő jogsértés ellen léphet fel önállóan. A védelmi idő szempontjából is autonóm a társszerzők helyzete, vagyis a mű hasznosításánál a védelmi idő külön-külön számítható az egyes szerzők vonatkozásában. Ha az összekapcsolt mű részét a szerző más szerző művéhez kívánja kapcsolni, ahhoz azonban a többi rész szerzőjének a hozzájárulása is szükséges.

„Szerzőtársak esetén érdemes a szerzői jogok arányát megállapodásban úgy rendezni, hogy azok igazodjanak a mű megalkotásában történő tényleges részvételhez.”

A SZERZŐ JOGAI

A szerzőt a mű megalkotásával személyhez fűződő és vagyoni jogok illetik meg. A vagyoni jog a szerzőtől különböző más személyt is megillet, például ha azt a szerző átruházta, a személyhez fűződő jogok azonban nem átruházhatóak.

SZEMÉLYHEZ FÜZŐDŐ JOGOK

(I) A MŰ NYILVÁNOSSÁGRA HOZATALÁNAK JOGA

A szerző döntésétől függ, hogy a művét nyilvánosságra szeretné-e hozni. Ez a döntési jog csak az első közlésig tart, azonban később is dönthet úgy a szerző, hogy a hozzájárulását visszavonja, vagy megtiltja a már nyilvánosságra hozott mű további felhasználását. Ha a szerző haláláig nem hozza nyilvánosságra művét, de kifejezetten nem tiltotta meg pl. a végrendeletében a nyilvánosságra hozatalt, akkor vélelmezhető, hogy nyilvánosságra hozatalra szánta a művét.

(II) A NÉV FELTÜNTETÉSE

A szerző jogosult a nevét bármilyen módon (teljes név, álnév, stb.) feltüntetni vagy fel nem tüntetni. A névfeltüntetési jog megsértése plágiumnak minősül.

(III) A MŰ EGYSÉGÉNEK VÉDELME

A mű egységének védelme mind a fizikai, mind a szellemi egység védelmét jelenti, vagyis a szerző en-

gedélye nélkül tilos a művet akár „megcsonkítani”, akár bővíteni.

VAGYONI JOGOK

A szerzőt megilleti a műhöz kapcsolódó vagyoni jogok összessége, amelynek részjogosítványait az alábbiakban soroljuk fel.

(I) TÖBBSZÖRÖZÉS JOGA

Többszörözésre példák:

- könyv fénymásolása, szkennelése, nyomtatása;
- hangfelvétel rögzítése, másolása;
- mű számítógépes feldolgozása, digitalizációja, internetre való „felmásolása”, internetről való letöltése;
- tárhelyen a mű „hosting” keretében történő tárolása, gyorsítótárba másolása (caching);
- építészeti terv megvalósítása stb.

(II) TERJESZTÉS JOGA

Terjesztés alatt értendő a mű eredeti példányának vagy többszörözött példányainak hozzáférhetővé tétele a nyilvánosság számára forgalomba hozatallal vagy forgalomba hozatalra való felkínálással, pl. adásvétel, haszonkölcsönbe adás, stb.

(III) NYILVÁNOS ELŐADÁS JOGA

A mű nyilvánosan érkekelhetővé tétele a jelenlevők számára. Az, hogy mi számít nyilvánosságnak, nem teljesen egyértelmű a gyakorlatban. Pl. egy baráti

DVD-zés általában nem nyilvános, de egy szalagavatón történő zene- vagy filmlejátszás már nyilvánosság előtti-nek minősül és így engedély-, valamint jogdíjköteles tevékenység.

(IV) NYILVÁNOSÁGHOZ KÖZVETÍTÉS

Legegyszerűbben a mű érzékelhetővé tételét jelenti távollévők számára. Internetes felhasználások során két felhasználási mód, a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés különféle kombinációival találkozhatunk. Erre jó példa lehet a YouTube-ra való zenefeltöltés, vagy egy könyv beszkenelése és utána az internetre való feltöltése.

(V) ÁTDOLGOZÁS

A mű minden olyan megváltoztatása, amelynek eredményeképp más mű jön létre, pl. egy könyv színpadra, filmre átírása.

(VI) MERCHANDISING JOG

A műben szereplő jellegzetes és eredeti alakok kereskedelmi hasznosítása, pl. Disney-figurákból játék készítése.

(VII) KIÁLLÍTÁS JOGA

Festmények, szobrok és más képzőművészeti alkotások nyilvános helyen történő bemutatása kizárólag a szerző hozzájárulása esetén megengedett, függetlenül attól, hogy az adott mű kinek a tulajdona (pl. önkormányzati, múzeumi tulajdon).

(VIII) KÖVETŐ JOG

A szerzőt művének műkereskedelem útján történő értékesítése után díj illeti meg. Tehát ha például egy festő fest egy festményt, amit elad, majd később a vevő ezt eladja egy galériának, és a galéria a festményt ismét eladja, akkor ezen újabb értékesítés után a jogszabályban meghatározott összegű díj illeti meg az adott festőt.

A SZERZŐI JOG KORLÁTAI

(I) VÉDELMI IDŐ

A szerzőt megillető jogok a szerző halálát követő hetven év elteltével – fő szabály szerint – már nem részesülnek védelemben.

(II) SZABAD FELHASZNÁLÁS

A felhasználó a jogszabály felhatalmazása alapján a nyilvánosságra hozott műalkotásokat engedély és díjfizetés nélkül felhasználhatja.

A szabad felhasználás legfontosabb esetei a következők:

- magáncélú másolás
- idézés
- átvétel
- nyilvános előadások és politikai beszédek felhasználása tájékoztatás céljára
- cikkek és műsorok átvétele a sajtó világában

(III) JOGKIMERÜLÉS

A jogkimerülésre jó példa lehet az az eset, amikor egy könyvesboltban megvásárolunk egy könyvet, amit később antikváriumnak eladunk. Ez utóbbit a szerző nem tilthatja meg, mivel a terjesztés joga a másodlagos kereskedelemre már nem terjed ki. Ugyanígy lehet továbbértékesíteni a szoftvereket is (bizonyos feltételek mellett), sőt 2012. óta már nemcsak a fizikai adathordozón eladott szoftver kap-

„A szerzői művek nyilvános előadása esetén a szerzők fő szabály szerint nem önállóan lépnek fel műveik felhasználásának engedélyezése és a felhasználásért járó díjazás érvényesítése során, őket ún. jogkezelő szervezetek képviselik. Ez a szabály a szomszédos jogi jogosultakra is vonatkozik, azzal, hogy a szomszédos jogi jogosultak részére jelenleg a közös jogkezelés alóli kilépés lehetősége nem biztosított.”

csán merül ki a szerző joga, hanem a letöltések esetén is. A letöltött szoftvert szabadon tovább lehet adni, ebbe az átruházásba a szoftvergyártó már nem szólhat bele, azonban átadás után természetesen törölni kell a másodlagos eladó saját számítógépéről a szoftvert. A technika fejlődésével párhuzamosan megfigyelhető ezért az a tendencia, hogy a szoftvergyártók a jogki-merülést (és az ezzel járó potenciális piacvesztést) elkerülendő szoftvereiket - a szoftver fizikai példányának rendelkezésre bocsátása vagy a szoftver letölthetővé tétele helyett - ún. SaaS (Software as a service) modellben, felhő-architektúrából közvetlenül szolgáltatásként kínálják ügyfeleiknek.

Szerzői művek felhasználása

Főszabály szerint a szerzői művek felhasználásához a felhasználónak a szerzővel felhasználási szerződést kell kötnie. Ezt a szerződést kizárólag írásban lehet megkötni, és számos jogszabályi feltételt is be kell tartani az elkészítése során – ezért mindenképpen javasolt azt a szerzői jog területén valóban jártas jogász szakemberre bízni.

Közös jogkezelés

A közös jogkezelés intézménye leggyakrabban a (pl. étteremben, vagy bevásárló központban hallható) háttérzenei szolgáltatás esetén merül fel. Ahogy azt az előzőekben bemutattuk, egy szerzői mű vagy kapcsolódó jogi teljesítmény bármely felhasználásához szükséges a szerző engedélye. A közös jogkezelés lényege abban rejlik, hogy a szerzői jogosult – különösen a világméretű földrajzi távolságokra tekintettel - képtelen egyénileg megadni a művek felhasználásához az említett enge-

délyt, ezért ezt a jogosultságát erre létrehozott szervezetek útján gyakorolhatja.

Vannak olyan felhasználási módok, melyek kötelező közös jogkezelés esetköre alá tartoznak. Ezeket az Szjt. tartalmazza, ahogy azt is, hogy mely közös jogkezelés esetében léphet ki a szerző ún. tiltakozó nyilatkozattal a közös jogkezelésből. A közös jogkezelés alól kilépett szerzőknek lehetőségük van ún. független jogkezelő részére megbízást adni szerzői jogaik kezelésére. A független jogkezelés sokak számára nagy érdeklődést keltett 2016-os bevezetése óta. Lényeges eltérés az eddigi közös jogkezeléshez képest, hogy a független jogkezelők nem végezhetnek kiterjesztett hatályú közös jogkezelést, nem állnak a jogosultak tulajdonában és ellenőrzése alatt, illetve profitorientáltak. Fontos megkötés azonban számukra is a bejelentési kötelezettség az SZTNH felé.

A mai viszonyok között a kiléptetés tehát sok lehetőséget nyújt a zeneszolgáltatás erősödő, bővülő és sok alternatívát kínáló piacán, hiszen művek ezreinek katalógusba rendezése és annak kiléptetése ígéretes megoldást jelent.

Szerzői jogi jogérvényesítés

Napjainkban igencsak elterjedtek a szerzői jogi jogsértések, köszönhetően a szerzői művek digitalizációjának és az internet adta lehetőségeknek.

Ma már mind a polgári jog, mind a büntetőjog rendelkezik szankciókkal a szerzői jogi jogsértésekre. Fontos tudnunk, hogy a szerzői joggal kapcsolatos pereskedés során a jogi képviselőt kötelező.

Innovatív technológiák és a digitális tér szerzői jogi aktualitásai

3D NYOMTATÁS

Az Európai Bizottság egyik felmérése szerint a 3D nyomtatáshoz kapcsolódó munkák 2021-re 9,64 milliárd eurós piacot adnak ki. De mi is a 3D nyomtatás és melyek a fő felhasználási területei a technológiának?

Dióhéjban arról van szó, hogy a technológia számítógépes fájlok (ún. „Computer Aided Design file”, röviden: „CAD fájlok”) által tárolt digitális tervek speciális eszközök (szkenner, 3D nyomtató) segítségével történő 3D-s fizikai megvalósítását, „kinyomtatását” teszi lehetővé. A technológia többféle anyaggal képes dolgozni, mely repertoár az idő előrehaladtával csak nő, és legelterjedtebb az építőipar, a kreatív ipar (pl. filmgyártás képviselői, divatipar), alkatrész-, és szerszámgyártók képviselőinek körében, azonban a technológia egyre inkább elérhető az egészen hétköznapi, privát célú felhasználás érdekében is.

A 3D nyomtatás két eleme tekintetében vizsgáljuk a szerzői jogi védelemben való részesíthetőség kérdését: a CAD fájlok és az ezek alapján kinyomtatott, fizikai tárgyak vonatkozásában. A CAD fájlok szerzői jogi értékelésének szempontjából mindennekelőtt nem mindegy, hogy milyen célból (közönséges használati tárgy létrehozása vagy az alkotó kreativitásának tárgyi leképezése érdekében) és milyen módon hozzák őket létre (szkenneléssel vagy számítógépes programmal), hiszen ezen „koordináták” mentén beszélhetünk szerzői jogi védelemben részesülő vagy

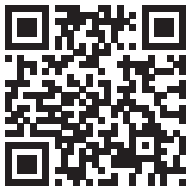
„A CDSM az EU égisze alatt megszületett olyan irányelv, mely a modernkori technológiai vívmányokhoz igazodó garanciális előírásokat tartalmaz a szerzők jogainak védelme érdekében.”

nem részesülő műről. A kinyomtatott tárgyak esetében nem beszélhetünk önálló szerzői jogi védelemről, minden esetben a CAD fájl szerzője lesz a szerzői jogi jogosult. Ennek megfelelően kizárólag a CAD fájl szerzője jogosíthat fel másokat arra, hogy a CAD fájl alapján létrehozható tárgyat többszörözze, terjessze, esetleg más módon hasznosítsa.

AZ EU CDSM IRÁNYELVE

Az Európai Unió észlelve a korábbi szerzői jogi irányelv megalkotása óta eltelt időben a legújabb technológiai vívmányok és a jogszabályi környezet közötti szabályozási bizonytalanságot, reflektálva különösen a digitális tér kihívásaira megalkotta a digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló irányelvét (CDSM irányelv).

Az irányelv egyik legvitatottabb rendelkezése annak 17. cikke, amely kimondja, hogy az olyan platformok üzemeltetői, amelyek lehetővé teszik, hogy felhasználók rajtuk keresztül tegyenek közzé tartalmat (pl. Youtube), kötelesek olyan eljárásrendet biztosítani, amely alkalmas arra, hogy megakadályozza a szerzői jogot sértő tartalmak elérhetőségét az oldalon. Ez akár előzetes (megelőző célzatú) intézkedések megtételét is jelentheti, tehát a potenciálisan jogsértő tartalom közzététele előtti beavatkozás lehetőségét várja el a platform-üzemeltetőtől. Az irányelv ugyanakkor nem telepít kimenetést nem tűrő felelősséget a platform-üzemeltetőkre: rendelkezik egyrészt a platform-üzemeltetők felelősségét korlátozó szabályokról, másrészt meghatározza a jogszerűtlenül feltöltött tartalmak elérhetetlenségét biztosító intézkedések arányosságának kritériumait is. Összefoglalóan elmondható, hogy a CDSM irányelv nem kíván aránytalanul terhes, teljesíthetetlen elvárásokat támasztani a platform-üzemeltetőkkel szemben, ugyanakkor a szerzői jogi jogosultak érdekeinek védelméhez is megfelelő eszköztárat kíván biztosítani.

HOLLÓ VAS&FÜLÖP

ÜGYVÉDI TÁRSULÁS

+36 1 319 1201; +36 1 319 1279

office@hplaw.hu

www.hplaw.hu

 /Holló Ügyvédi Iroda

Felhívjuk szíves figyelmét, hogy a kiadványban található információk tájékoztató jellegűek és nem helyettesítik a konkrét szakmai tanácsadást.

Legyen Ön is környezettudatos,
dolgozzon Magyarország első Zöld Nyomdájával!

Grafika: cantinart.hu